

Obvodný notársky úrad v Diviakoch nad Nitricou 1886 – 1945 (1951)

Opis na úrovni archívneho fondu

kód	názov kódu v AJ	Obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference code	SK_1571_10243	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Obvodný notársky úrad v Diviakoch nad Nitricou	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	1886 – 1945 (1951)	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit of description (quantity, bulk, or size)	4,16 bm (56 kusov úradných kníh, 12 registratúrnych pomôcok, 15 archívnych škatúl spisov)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)

3.2.1.	Name of creator(s)	Obvodný notársky úrad v Diviakoch nad Nitricou	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	<p>Inštitúcia notárskych úradov, tak ako ju poznáme v posledných rokoch existencie, má bohatú históriu. V historických prameňoch sa osoba notára vo feudálnom Uhorsku objavuje už v 13. storočí. Najskôr to boli dvorské kancelárie, kde vykonával funkciu pisára alebo poradcu, neskoršie pôsobil v župnej samospráve, v samospráve slobodných kráľovských miest, privilegovaných mestečiek ako aj u cechov. Jeho systemizácia bola viazaná na vzdelanie, predovšetkým na znalosti písma a latinského jazyka. Postavenie notára ako aj obecnú správu po prvýkrát upravil Tereziánsky urbár z 26. januára 1767 v bode IX. Celý rad nariadení uhorskej miestodržiteľskej rady upravili pomer notára k obecnému richtárovi, zúžili právomoci a vymenovali jeho povinnosti. Po porážke revolúcie v roku 1848-1849 zrušením poddanstva zanikla závislosť richtára na zemepánovi a zmenilo sa i postavenie notára voči richtárovi. Obecný notár bol aj naďalej zamestnancom obce, ktorého menovala stoličná vrchnosť a prísahu skladal do rúk slúžneho. Viaceré obce, ktoré si volili spoločného notára sa museli postarať v sídle notariátu aj o jeho kanceláriu. Povinnosťou notára bolo viesť podací protokol, index a účtovnú agendu. Vystupoval vo funkcii zmierčieho sudcu, súdil v sporoch do 10 zlatých a spolu s richtárom podpísal všetky podania pre slúžnovský úrad. Dôležitým medzníkom v histórii inštitúcie notára je zákon č. XVIII. z roku 1871, ktorý značne povýšil verejnosprávne postavenie notára. Notárovi zaistil hlasovacie právo v obecnom výbore, ustanovil ho za člena obecného predstavenstva, uložil stoliciam zriadiť notárske penzijné fondy, notárov volili zastupiteľstvá obcí doživotne a zákon stanovil aj najnižšiu mieru platu 400 zlatých ročne. Vzhľadom k tomu, že osobu notára môžeme už chápať ako samostatnú inštitúciu – notariát, rok 1871 je možné pokladať za rok vzniku notárskych úradov. V nasledujúcich rokoch 1876, 1877, 1879 boli prijaté početné zákony, ktoré notárom ukladali ďalšie nové úlohy. Zákonným článkom XXII. z roku 1886 sa ťažisko vybavovania administratívy presúva z richtárskych domov do úradovní notárov. Do ich kompetencie postupne pribúdali agendy ako: obecné súdnictvo, poľné súdnictvo, vojenská agenda, sirotská agenda, agenda opustených detí, záležitosti lesov, škôl ako aj vystáhovalecká agenda. Podľa zákonného článku č. 33 z roku 1894 sa notár stal aj štátnym matrikárom v matričnom obvode, ktorý sa prakticky kryl s územnou pôsobnosťou notárskych úradov. Po vzniku Československej republiky mal z hľadiska vývoja notárskej inštitúcie význam zákon č. 211 z 22. marca 1920, podľa ktorého sa obecní a obvodní notári stali štátnymi zamestnancami. Služobne bol notár podriadený hlavnému slúžnemu a od roku 1923 okresnému náčelníkovi.</p> <p>Obvodný notársky úrad v Diviakoch nad Nitricou vznikol v roku 1886 a do jeho obvodu patrili</p>	Dejiny správy pôvodcu

		<p>obce Banky, Diviacka Nová Ves, Diviaky nad Nitricou s osadou Somorová Ves, Ješkova Ves nad Nitricou, Mačov a Vrbany. Až do jeho zániku v roku 1945 sa jeho obvod nezmenil. Menili sa iba zamestnanci úradu na čele s vedúcim notárom, ktorým bol naposledy Jozef Hentš. Jeho predchodcom, ktorý bol v čele notariátu takmer 30 rokov bol Juraj Veterník. Notárske úrady boli zrušené Nariadením Slovenskej národnej rady č. 26/1945 o národných výboroch zo dňa 7. apríla 1945. Namiesto nich boli vytvorené miestne národné výbory a notár sa stal úradníkom miestneho národného výboru.</p>	
3.2.3.	Archival history	<p>Registratúra notárskych úradov bola upravená kancelárskym poriadkom pre obce a obecných a obvodných notárov vydaným bývalým ministerstvom vnútra Uhorska č. 126 000/1902 B.M. Podľa tohto poriadku si notár viedol podací protokol, do ktorého zapisoval všetky podania, ktoré prišli či už obciam (starostovi, obecnému zastupiteľstvu) alebo jemu. Protokolovanie spisov sa dialo chronologicko-numericke, pričom spisy týkajúce sa jednej veci sa pripájali k prvému číslu. Takto sa zapisovali aj do protokolov, ku ktorým sa viedli indexy zachované medzerovito. Z protokolovania boli vyňaté priestupkové záležitosti (lesné, poľnopolicajné, služobnícke) a záležitosti, pre ktoré sa museli viesť evidencie. Notár takéto evidencie vždy na konci roka zaprotokoloval v podacom denníku. Taktiež sa neprotokolovali zápisnice obecného zastupiteľstva, obecnej rady, komisií, doručenky, zbierky zákonov a nariadení, úradné noviny alebo vestníky. Niektoré notárske úrady si zaviedli aj protokoly pre prezidiálne spisy. Zvláštne oddelenie tvorila účtovná agenda, ktorú tvoril v rámci roka súbor písomností ako rozpočet, záverečný účet, majetkový inventár, pokladničné denníky viažuce sa k hlavnej knihe obecného hospodárenia. Samostatným oddelením agendy notárskych úradov bola matričná agenda. Sídelná budova Obvodného notárskeho úradu bola v Diviakoch nad Nitricou v dome č. 9, v ktorej bol po zrušení úradu umiestnený miestny národný výbor. Písomnosti úradu boli po celý čas jeho existencie umiestnené v tejto budove na povale bez akejkoľvek starostlivosti. Dôverný materiál bol uložený v skrini v jednej z miestností bývalého MNV, o ktorom však pri značnej fluktuácii tamojších zamestnancov nikto nevedel.</p> <p>Písomnosti úradu prevzal do trvalej archívnej starostlivosti Okresný archív v Prievidzi od Miestneho národného výboru v Diviakoch nad Nitricou v dvoch častiach. Prvýkrát v auguste v roku 1954 prevzal časť fondu M. Tulík za spolupráce krajského archívára dr. J. Lajoša. Títo pracovníci uskutočnili priamo na mieste vyradovanie a hodnotenie dokumentov a do archívu sa dostali iba zlomky administratívnych spisov s registratúrnymi pomôckami, správne a evidenčné knihy. Druhýkrát, v roku 1962 objavil zamestnanec archívu Jozef Bilčík počas archívnej previerky v MNV prezidiálne spisy a ďalšie evidencie už v spomínanej skrini. Spracovaný materiál je v dobrom fyzickom stave.</p>	Dejiny archívneho fondu

3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	Fond Obvodného notárskeho úradu v Diviakoch nad Nitricou je zaevidovaný v prírástkovej knihe pod prírástkovým číslom 11 z roku 1954 a pod prírástkovým číslom 108 z 21. augusta 1962. Prvý prírástok fondu obsahoval všeobecné spisy notariátu z rokov 1866 - 1944 v množstve 104 kníh, 36 fasciklov a 12 balíkov. Archív notárskeho úradu bol uložený v nevyhovujúcich priestoroch následkom čoho bol značne poškodený. Druhý prírástok o osem rokov neskôr, tvorili evidencie v počte 36 kníh, prezidiálne protokoly z rokov 1926 - 1944 v množstve 9 kníh, prezidiálnych spisov 1924 - 1943 bolo 8 fasciklov, administratívne spisy v počte 3 fascikle boli odovzdané za roky 1942 - 1944 a účtovný materiál za obdobie rokov 1925 - 1944 obsahoval 38 fasciklov. Pod číslom A/VI-2/2012-00040 zo dňa 29. februára 2012 boli od Obecného úradu v Diviakoch nad Nitricou prevzaté do archívu prvopisy štátnych matrik v počte päť matričných kníh a ku nim vyhotovené fotokópie menných indexov v počte tri kusy z rokov 1895 - 1906, v rozsahu 0,36 b. m.. Prírástok bol zaevidovaný v prírástkovej knihe pod číslom 1627.	Spôsoby získavania archívnych prírástkov
3.3.1.	Scope and content	<p>Spisová agenda Obvodného notárskeho úradu v Diviakoch nad Nitricou sa členila na oddelenie prezidiálnych spisov a na oddelenie administratívnych spisov. Inventárnou jednotkou pri spisoch je jeden ročník. Osobitnou zvláštnosťou fondu je, že prezidiálny materiál z rokov 1924 - 1944 sa zachoval kompletne a pri spracovaní bol ponechaný ako celok. Najdôležitejšími dokumentmi notárskeho úradu sú písomnosti správneho charakteru ako zápisnice obecného zastupiteľstva obcí notariátu a evidenčné knihy. Účtovný materiál je neúplný a tvoria ho evidenčné knihy obcí notárskeho úradu z rokov 1923 - 1926 a účtovné knihy z rokov 1938 - 1944. Účtovné zápisy sú usporiadané podľa obcí a inventárnou jednotkou je účtovný materiál vzniknutý v jednej obci za jeden kalendárny rok. Súčasťou je aj Inventár majetku obce Diviaky nad Nitricou 1940 - 1949 a Inventár majetku obce Mačov 1940 – 1949. Z materiálov, ktoré presahujú časovú hranicu pôsobnosti notárskeho úradu treba uviesť aj Evidenciu zbrojných listov 1929 - 1951 a Evidenciu požiarov 1926 - 1948.</p> <p>Zachované archívne dokumenty predstavujú cenné informácie v oblasti histórie aj politiky. Prezidiálne a administratívne spisy informujú o hospodárskej situácii v obciach notariátu a okresu vôbec. Zaoberajú sa sociálnymi pomermi, záležitosťami škôl, mobilizačnou agendou, voľbami do zastupiteľských zborov, obsahujú informácie o náboroch do cudziny, vysťahovalectve, protižidovských opatreniach, akciách partizánov alebo o orgánoch Hlinkovej gardy</p>	Obsah a rozsah archívneho fondu
3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	Vyrad'ovacie konanie bolo prvýkrát uskutočnené v roku 1954 v budove bývalého Miestneho národného výboru v Diviakoch nad Nitricou. Po prevzatí archívnych dokumentov zamestnancami archívu bola z fondu vyradená zásobovacia agenda a duplicitné dokumenty. Ďalšie vyrad'ovanie a hodnotenie prevzatých dokumentov bolo uskutočnené v roku 1962. Nie je	Vyrad'ovanie a hodnotenie

		však známe, aké dokumenty boli z fondu vyradené.	
3.3.3.	Accruals	Očakáva sa prevzatie matričnej agendy po uplynutí lehoty uloženia.	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	<p>Archívny fond je usporiadaný a sprístupnený skupinovým inventárom v štruktúre:</p> <p>Obvodný notársky úrad v Diviakoch nad Nitricou:</p> <p>I. Knihy A. Správne B. Evidenčné</p> <p>II. Spisový materiál A. Registratúrne pomôcky a) dôverné (prezidiálne) b) administratívne B. Spisy a) prezidiálne b) administratívne</p> <p>III. Účtovný materiál A. Evidenčné knihy B. Účtovné knihy 1. Banky 2. Diviacka Nová Ves 3. Diviaky nad Nitricou 4. Ješkova Ves nad Nitricou 5. Máčov 6. Vrbany</p>	Spôsob usporiadania
3.4.1.	Conditions governing acces	prístupný	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovat' so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky

			vyhotovovania reprodukcí
3.4.3.	Language/scripts of material	maďarský, slovenský	Jazyk/písmo archívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	dobrý	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	Okresný archív Prievidza v Bojniciach. Oľga Bražinová, Jozef Bilčík: Obecné a obvodné notárske úrady 1871 – 1945, skupinový inventár, Bojnice 1963, evid. č. 500. Písomnosti fondu sú prístupné aj v katalógu: Okresný archív Prievidza v Bojniciach, Oľga Bražinová: Obvodný notársky úrad Diviaky nad Nitricou 1909 - 1944. Robotnícke hnutie a dejiny KSC, Prievidza 1965, evid. č. 612.	Vyhľadávacie pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trenčíne, pracovisko Archív Bojnice, Tehelná 18, 972 01 Bojnice	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Kópie neboli vyhotovené.	Existencia a umiestnenie kópií

3.5.3.	Related units of description	Okresný úrad v Prievidzi 1923 – 1945 Okresný národný výbor v Prievidzi (1918) 1945 – 1990 (1991) Obvodný úrad miestnych národných výborov v Diviakoch nad Nitricou 1945-1950 Miestny národný výbor v Bankách 1945-1975 (1976) Miestny národný výbor v Diviakoch nad Nitricou 1945-1990 Miestny národný výbor v Diviackej Novej Vsi 1945-1990 (1991) Miestny národný výbor v Ješkovej Vsi 1945-1975 Miestny národný výbor v Máčove 1945-1975 Miestny národný výbor vo Vrbanoch 1945-1960	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publication note	Bilčík, Jozef – Obert, Štefan – Vitek Ernest. <i>Spríevodca po okresných archívoch v Nitre, Prievidzi a Topoľčanoch</i> . Bratislava: Slovenská archívna správa, 1975, 542 s. <i>Informatívny spríevodca štátnych archívov Slovenskej republiky II/2</i> . Bratislava: Ministerstvo vnútra SR, odbor archívnictva a spisovej služby, 2001, 347 s.	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note		Poznámka
3.7.1.	Archivist's note	Písomnosti fondu spracovali zamestnanci archívu Jozef Bilčík a Oľga Bražinová v priebehu rokov 1962 - 1963. Zápisnice zo zasadaní obecných výborov obcí Banky, Diviaky nad Nitricou, Diviacka Nová Ves, Ješkova Ves nad Nitricou, Mačov a Vrbaný z roku 1945 boli pričlenené najskôr k fondu Obvodný úrad MNV v Diviakoch nad Nitricou a v roku 1989 pri reinventarizácii fondu OÚ MNV boli preradené do fondov jednotlivých MNV. Rovnako aj registratúrne pomôcky, spisy a účtovný materiál notárskeho úradu z roku 1945 boli pričlenené k fondu OÚ MNV Diviaky nad Nitricou. Opis fondu vyhotovila Eliška Kolečanská v novembri 2020.	Informácia o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition	Pravidlá alebo zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	30. 11. 2020	Dátum vyhotovenia opisu